

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЭКОЛОГИЯ ЖӘНЕ
ТАБИҒИ РЕСУРСТАР МИНИСТРЛІГІ**

«Қазгидромет» РМК

**Тау өзендері бойынша гидрометеорологиялық ақпараттар №9
(Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің күнделікті бюллетені)**

«17» мамырға 2023 ж.

(бюллетеннің әрекет ету аралығы «16» мамыр күні 21 сағаттан «17» мамыр күні 21 сағ. дейін 2023 ж.)

құрастырылған уақыты: 16.05.2023 ж.

Мекен жайы : Астана қ., Мәңгілік ел, 11/1
Алматы қ., Абай көшесі, 32

Кезекші синоптик:	Сағандыкова З.	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz
Кезекші инженер-гидролог:	Мажен У.	тел.: 8(7172) 79-83-94	e-mail: moldagalieva_a@meteo.kz
СҮЗСББ басшысы:	Яфязова Р.	тел.: 8(727) 267-64-87	e-mail: seli@meteo.kz

**2023 жылғы «17» мамырға
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы**

Іле Алатау	Кей жерлерде аздаған өткінші жаңбыр (0,0-0,9 мм), найзағай болады. Шығыс, оңтүстік-шығыс желі 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с 2000 м: Ауа температурасы түнде 6-11, күндіз 17-22 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 10-15 градус жылы.
Күнгеі Алатау	Кей жерлерде аздаған өткінші жаңбыр (0,0-0,9 мм), найзағай болады. Шығыс, оңтүстік-шығыс желі 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 18-23 градус жылы.
Теріскей Алатау	Кей жерлерде аздаған өткінші жаңбыр (0,0-0,9 мм), найзағай болады. Шығыс, оңтүстік-шығыс желі 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 18-23 градус жылы.
Жетісу Алатау	Жауын-шашынсыз. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 4-9, күндіз 17-22 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 15-20 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1,0-6,0 мм), найзағай, бұршақ болады. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20, екпіні 23 м/с. Ауа температурасы түнде 6-11, күндіз 18-23 градус жылы болады.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1,0-6,0 мм), найзағай, бұршақ болады. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20, екпіні 23 м/с. Ауа температурасы түнде 6-11, күндіз 18-23 градус жылы болады.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Жаңбыр, таңертең және күндіз қатты жаңбыр (10,0-15,0 мм). Кей уақытта найзағай, бұршақ болады. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 8-13, екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 4-9, күндіз 8-13 градус жылы.
Өгем жотасы	Жаңбыр, таңертең және күндіз қатты (10,0-15,0 мм). Кей уақытта найзағай, бұршақ болады. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 8-13, екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 15-20 градус жылы.
Маңғыстау таулары	Жаңбыр, күндіз кей жерлерде кей уақытта қатты жаңбыр (10,0-15,0 мм). Жел солтүстік-батыстан, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 11-16, күндіз 19-24 градус жылы.
Сауыр	Жауын-шашынсыз. Жел солтүстік-батыстан соғады 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 0-5, күндіз 7-12, кей жерлерде 15 градус жылы.
Тарбағатай	Жауын-шашынсыз. Жел солтүстік-батыстан соғады 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 2-7, кей жерлерде 10, күндіз 17-22, кей жерлерде 25 градус жылы.
Қазақстандық Алтай	Жауын-шашынсыз. Жел солтүстік-батыстан соғады 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 2-7 градус жылы, кей жерлерде 3 градус аяз, күндіз 15-20, кей жерлерде 23 градус жылы.

2023 жылғы 16 мамырдағы жағдай бойынша Іле Алатауының таулы өзендеріне шолу

Өткен тәулікте Іле Алатауының таулы өзендерінде су деңгейінің ауытқуы байқалды. Жекелеген өзендерде: Бұтақ өзені – Бұтақ а. ГБ 2 см-ге дейін, Түрген өзені – Таутүрген а. ГБ 2 см-ге, Талғар өзені – Талғар қаласы ГБ 2 см-ге. Таудағы температуралық фон 3 °С мәнінен 15 °С оң мән аралығында сақталады. Таңертеңгі сағат 6-да нөлдік изотерма 4010 м биіктікте болды.

Іле Алатауының таулы өзендерінің режимі туралы мәліметтер
2023 ж. "16" мамырға

№	Өзен	Пункт	Биіктік, м	Ауа температурасы, °С			Жауын-шашын, Мм		Су деңгейі, см		Су өтімі, м3/с			Тәуліктегі су деңгейінің өзгерісі (8 сағ.), см	Лайлылық
				Макс. 15.05	Мин. 16.05	08 ч 16.05	День 15.05	Ночь 16.05	Ср. 15.05	08 ч 16.05	Ср. 15.05	Макс. 15.05	08 ч 16.05		
1	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС	3017	8.6	3.0										*
2	Кіші Алматы	Мыңжылқы ГБ**	3017												*
3	Кіші Алматы	Тұйықсу а/б ГБ	2466			11.0			599	599				0	*
4	Кіші Алматы	Шымбұлақ МС	2200	16.1	9.0										*
5	Кіші Алматы	Сарысай ГБ	1928			11.0			247	247	0.63	0.63	0.63	0	*
6	Кіші Алматы	Медеу ГБ	1700			10.0			97	93				-1	*
7	Батарейка	Просвещенец д/ү ГБ	1569			15.0			58	57	0.22	0.23	0.21	-2	*
8	Кіші Алматы	Алматы қ. ГБ	1179			14.0			185	185	1.19	1.19	1.19	0	*
9	Бұтақ	Бұтақ а. ГБ	1475			14.0			249	250				+2	*
10	Үлкен Алматы	Көлден 1.1 км биіктіктегі ГБ	2654			5.00			293	290	0.39	0.47	0.31	0	*
11	Үлкен Алматы	Проходной ө. сағасынан 2 км жоғары ГБ	1471			15.0			259	259				0	*
12	Құмбел	сағасы ГБ	2150			11.0			71	70				-1	*
13	Проходная	сағасы ГБ	1422			12.0			269	268	1.33	1.38	1.27	0	*
14	Терісбұтақ	сағасы ГБ	1362			11.0			210	210	0.30	0.30	0.30	0	*
15	Қаскелен	Қаскелен қ. ГБ	1133			11.0			266	264	2.13	2.22	1.85	-1	*
16	Түрген	Таутүрген а. ГБ	1054			12.0			124	117	6.87	9.04	5.12	+2	*
17	Есік	Есік қ. ГБ	1279			14.0			170	170				0	*
18	Талғар	Талғар қ. ГБ	1199			13.0			279	281				+2	*
19	Үлкен Алматы көлі	Көлдің солтүстік жағалауындағы ГБ	2500	12.0	3.7				-9.0	-23				-27	*
20	Баянкөл	Баянкөл а. ГБ	2169			10.0				80				+9	*
21	Көктал	Аралтөбе а. ГБ	1630			12.0			244	244	10.7	11.3	10.7	+2	*
22	Мерке	Улбутуй қыс. ГБ	1026			20.0			85	85	1.01	1.15	1.01	-1	*

Ескертпе:

*-деректер жоқ

**-өзен қатып қалды

Қазақстан аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы Кеңес беру
«17» мамырға 2023 ж.

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Орта таулы аймақтың негізгі бөлігі қар жамылғысынан босанды. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. Маусымдық қар сызығы шамамен 3000 м биіктікте орналасқан. Орта таулы аймақта топырақтың ылғалдануы критериальды мәнге жақын. Кей жерлерде аздаған өткінші жаңбыр (0,0-0,9 мм), найзағай болады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Күнгей Алатауы	
	Теріскей Алатауы	
Жетісу	Жетісу Алатауы	Орта таулы аймақ толығымен қар жамылғысынан босанған жоқ. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Орта таулы аймақтың негізгі бөлігі қар жамылғысынан босанды. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1,0-6,0 мм), найзағай, бұршақ болады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Талас Алатауы	
Түркістан	Талас Алатауы	Орта таулы аймақтың негізгі бөлігі қар жамылғысынан босанды. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. Жаңбыр, таңертең және күндіз қатты жаңбыр (10,0-15,0 мм). Кей уақытта найзағай, бұршақ болады. Селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды, өйткені ол жаңбырдың қарқындылығына және ұзақтығына байланысты. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
	Өгем жотасы	
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	Жаңбыр, күндіз кей жерлерде кей уақытта қатты жаңбыр (10,0-15,0 мм). Селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды, өйткені ол жаңбырдың қарқындылығына және ұзақтығына байланысты. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
Абай	Тарбағатай	Орта таулы аймақтың негізгі бөлігі қар жамылғысынан босанды. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	Орта таулы аймақ толығымен қар жамылғысынан босанған жоқ. Түнгі салыстырмалы төмен ауа температураларына байланысты қар жамылғысының еруі баяулады. Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Қазақстандық Алтай	

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (5 Қосымша).

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға баруды және тауда болуды жоспарлау кезінде ауа райы болжамын ескеру және дауылды ескертулерді қадағалау, сұрапыл апат қауіптілігіне уақытылы әрекет ету қажет.

Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін, ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел тасқынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Күшті жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына, құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.